

Relevanța mitului în contextul filosofiei lui Lucian Blaga (trilogia culturii)

Criticul George Călinescu afirmă faptul că „ Lucian Blaga e cel dintâi care a încercat să ridice un sistem filosofic integral ,cu ziduri, cu cupolă și să dea acestei filosofii o aplicare la realitățile naționale”.¹În septembrie 1935, Blaga expunea, într-un interviu, structura gândirii sale filosofice în ansamblu: „Sistemul meu de gândire l-am conceput pe trilogii .Prima trilogie (Trilogia Cunoașterii) a și apărut. O a doua trilogie va cuprinde problemele culturii.O alta va fi consacrată fenomenelor de filozofie biologică ,alta de etică și sociologie,iar ultima va fi o încoronare metafizică a sistemului”.²Prin Trilogia cunoașterii, Trilogia culturii, Trilogia valorilor și Trilogia cosmologică, Lucian Blaga a creat un monumental sistem filosofic, de o inimitabilă arhitectură, ce își păstrează nealterată uimitoarea autonomie.

În ultimii ani însă, vocile câtorva mari gânditori români au atras luarea aminte asupra valorii universale a filosofiei lui Lucian Blaga.Pentru Mircea Eliade, rămâne „singurul filosof român având desăvârșit un foarte complex sistem filosofic incluzând o înaltă personalitate metafizică, o nouă teorie a cunoașterii și o detaliată morfologie a culturii.În această ambițioasă construcție Blaga a utilizat mituri, simboluri și tradiții populare românești,religioase și laice.Pentru prima dată, moștenirea autohtonă a României a găsit fericite expresii filosofice.”

Ca filosof al culturii, Lucian Blaga consideră mitul drept „întâia creație mare” a popoarelor:„ Toate popoarele primitive și popoarele antice sunt stăpânite de modul mitic ca atare. Chiar oamenii de cultură ai prezentului, oricât de înrădăcinați în alte moduri de cunoaștere individuală, au infinite legături cu mitul.Conștiința noastră e spintecată de țândări de mituri, ca trupul sfântului Sebastian de săgeți.Ne învăluim în fragmente,în stindarde de mituri sfâșiate; aceasta e poate latura cea mai caracteristică a tragediei noastre de oameni în trecere.Nu-i câtuși de puțin adevărat că rațiunea a desființat miturile.În loc de a bea din cupa unui singur mit unitar, ne astâmpărăm setea fragmentar și haotic din o mulțime de mituri în ruină sau pe cale de a se naște.Rațiunea ,cum nu e creatoare,nu e nici decisiv distrugătoare. Rațiunea n-a putut decât să fragmenteze miturile,să le împrăștie,dar n-a putut să le răpună. Introducerea unei legi pentru protecția miturilor nu e necesară .Miturile există și vor continua să existe”³

Ca poet Lucian Blaga preciza într-o însemnare:„Tudor Vianu s-a arătat cândva într-o conversație ce-am avut-o, foarte nedumerit de felul gândirii mele mitice.El susținea că mitul este un produs, un bun colectiv ,de circulație. Eu susțineam că din împrejurarea că antichitatea și timpurile moderne tratează mitul ca un –dat- , nu rezultă câtuși de puțin că individul și-ar fi pierdut dreptul la

¹ Florea Firan și Constantin M. Popa,Blaga Antologie comentată ,Editura Macedonski,Craiova,1992,p.125.

² Octav șuluțiu,De vorbă cu Lucian Blaga,Vremea ,VIII,nr. 405,15 septembrie 1935,p.2.

³ Lucian Blaga,Daimonion,în Zări și etape,E.P.L.,1968,Ed.fundațiilor,1943,p.346-347.

spontaneitate mitică. Caracterul colectiv al miturilor nu ține de esența gândirii mitice, această notă este un ce secund. Spontaneitatea mitică o socot ca o condiție a *-existenței creatoare*⁴. O *existență creatoare* este creația poetică, și dacă spontaneitatea mitică este una din condițiile ei, poetul și-o poate recunoaște singur ca orizont al operei sale: „Impulsul spre creație trebuie să fie în mine un fapt de adâncime deoarece chiar și miturile mi le plăsmuiesc singur”⁵. Deci poetul gândește *mitic* într-un *stil* al poeziei, dând *originalului* sensul de *geneză* a poeziei modernismului. O motivare a substituirii *mitului viu cu mitul poetic*, după definiția poeziei moderne ca „metafizică ce se adresează inimii și se exprimă prin imagini”, are în vedere o asemenea structură a imaginii, ca mijloc de a exprima „curbele conținute de cele mai vechi miraje ale gândirii”, ca să folosim tot exprimarea lui M. Raymond⁶.

Din paradoxul cunoașterii derivă paradoxul transcendenței, în stilul interior al poeziei lui L. Blaga. La solicitarea interpreților poeziei „poetul își definea singur, în corespondență, acest stil interior, ca stil al transcendenței susținut de substanța mitică a imaginarului poetic: „Cuvântul la mine vine din substanța viziunii. Iar viziunea poezie mele este întotdeauna mitică, încărcată de semnificații. Este în poezia mea un fel de a crea mituri. Gândesc poetic în frânturi de mituri pe care le creez. *Substanța mitică* a poeziei mele trebuie înțeleasă ca *substanță a transcendenței*, ca o revelare a acestuia. Versul se naște la mine din viziune și nu se realizează voit în abstracțiuni. Semnificațiile mitice nu trebuie revelate în forme abstracte. Simbolul e trăit de mine ca simbol, nu ca alegorizare a unei idei. Semnificația nu se revelează în chip abstract”⁷.

Idea fundamentală a poeziei lui L. Blaga, ca idee metafizică cu substrat mitic, este viziunea „totului”, într-o problematizare filosofică a sentimentului neîmplinirii „totale” a omului pe măsura absolutului căutat în actul genezei metaforei, ca răspuns la intenția „revelatoare” a Misterului lumii, în geneza metaforei mitice. Căutarea omului este tragică în măsura în care filosofia lui se fixa pe ideea „transcendenței actului de cunoaștere” considerată însă ca transcendent „censurat”, o năzuință limitată prin „ascunderea” absolutului „fără de care însă omul *nu poate exista*. Este baza ontologică a filosofiei lui Lucian Blaga, cuprinsă în cugetările poetului: „Ridicare și cădere - Omul s-a ridicat pe două picioare, devenind o ființă verticală, în momentul când a născocit mitul cerului. Când acest mit va fi uitat, omul va cădea iarăși pe patru labe”⁸

Studiul *Geneza metaforei și sensul culturii* i-a dat posibilitatea lui L. Blaga să revizuiască și să reevalueze metafizica, mitologia, gândirea magică, mistică, opunându-le știința și să demonstreze că „matricea stilistică” reușește să facă din om o ființă dotată cu darul metaforic ce

⁴ Lucian Blaga, *Elanul insulei*, p.179.

⁵ Id., *ibid.*, p.178.

⁶ M. Raymond, *De la Baudelaire la suprarealism*, p.404-407.

⁷ M. Livadă, *Poezia lui L. Blaga*, „Steaua”, 1968, nr.2, p.47

⁸ L. Blaga, *Elanul insulei*, p.122.

poate să se apropie de mistere și să motiveze spiritul, să creeze, pentru ca omul să se poată manifesta în adevărata sa formă de „om”, să existe „în mister și pentru revelație”, să-și manifeste măreția și tragismul condiției sale umane, aspirația sa neîmpăcată de cunoaștere absolută, condamnată la veșnică neîmplinire.

Prof. Doina TROFIM,
Colegiul Tehnic ”Henri Coandă” Tulcea

BIBLIOGRAFIE

- 1) Lucian Blaga, Trilogia culturii, București 1969.
- 2) Perspectiva sofianică, Trilogia culturii, Editura pentru literatura universală, București, 1969.
- 3) Tănase, Al. , Lucian Blaga – Filosoful poet, poetul filosof, Edit. Cartea Românească , București, 1977 .
- 4) M. Florian, Reconstrucție filosofică, Ed. Casa Școalelor, 1994 .
- 5) Constantin Noica, Filosofia lui Blaga, Transilvania, XIV, nr.4, apr.1985.
- 6) Lucian Blaga, Izvoade, ediție îngrijită de Dorli Blaga și Petre Nicola; prefață de George Gană, Editura Minerva, București, 1972.